

Piliakalnio, Nemenčinės piliakalnio su priešpiliu ir gyvenvieta (24182)

**Vilniaus r. sav., Nemenčinės sen., Piliakalnio k.,
2024 m. detaliųjų ir žvalgomųjų archeologinių tyrimų
PAŽYMA**

Vilnius
2024.08.05

2024 m. liepos mėn. saugomoje nekilnojamosios kultūros vertybėje - Piliakalnio, Nemenčinės piliakalnio su priešpiliu ir gyvenvieta (un. obj. k. 24182) teritorijoje (planas Nr. 1, foto 1-2) buvo atlikti detalieji ir žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Tyrimai atlikti projektuojamos infrastruktūros vietose, vadovaujantis architekto A. Vengrio parengtu „Piliakalnio, Nemenčinės piliakalnio su priešpiliu ir gyvenvieta (24182) Vilniaus rajono sav., Nemenčinės sen., Piliakalnio k. pritaikymo darbų projektu“ kuriame numatoma įrengti pėsčiųjų takus, laiptus, suoliukus, laužavietę, pastatyti informacinį stendą, rodykles ir riboženklus, sutvarkyti erozijos vietas, užpilant erozijos vietą įrengti automobilių stovėjimo aikštelę. Darbų iniciatorius ir archeologinius tyrimus užsakovas yra Vilniaus r. savivaldybės administracijos Nemenčinės seniūnija.

Leidimas vykdyti žvalgomuosius archeologinius tyrimus LA-211 buvo išduotas Kultūros paveldo departamente prie Kultūros ministerijos 2024-07-22 pagal Mokslinės archeologijos komisijos aprobuotą archeologinių tyrimų projektą. Detaliųjų archeologinių tyrimų tikslas – detaliai ištirti vietas, kuriose planuojama įrengti piliakalnio ir gyvenvietės pritaikymo lankymui infrastruktūrą. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų tikslas – archeologinių vertingųjų savybių paieška paviršinės erozijos vietoje ir paminklosauginės rekomendacijos.

Archeologiniai tyrimai suskirstyti į kelias skirtingas funkcines zonas sąlygotas tvarkybos projekto bei piliakalnio ir gyvenvietės situacijos. Ištirtos vietos aptariamoms pagal šį zonavimą, tvarkybos darbai turi būti atliekami ištirtose vietose vadovaujantis šioje pažymoje pateikiamomis koordinatėmis, rekomendacijomis ir situacijos planu.

Piliakalnio priešpilis – suoliukų ir laužavietės įrengimo vieta.

Priešpilyje ištirta perkasa Nr. 1 yra 4x4 m dydžio, 16 m² ploto (foto 3). Tyrimų perkasoje aptikti 1954 m. P. Kulikausko tirti plotai Nr. P8 ir P10, taip patikslintas bendras 1952-54 m. ištirtų plotų situacijos planas. Priešpilyje kultūrinis sluoksnis atskirai nėra stratifikavęs, sutampa su dirvožemio sluoksniu, kuriame pasitaiko smulkių angliukų, molio tinko gabaliukų, smulkių keramikos fragmentų (foto 27), jo storis apie 35 cm. Įžemis – rausvas molis pasiektas 35-40 cm gylyje, jame atidengti 5 objektai (foto 4-8), iš kurių trys yra stulpavietės, du – amorfiškos pilko grunto dėmės, paimti angliukų mėginiai C14 AMS datavimui. Darbus vykdyti ištirtos perkamos ribose bei nuo jos ribų 2,6 m į P ir 2,6 m į R (1954 m ištirtuose plotuose, detaliau žr. koordinatės ir situacijos planą Nr. 1).

Nekilnojamo kultūros paveldo teritorijos ribos – riboženklių vietos

Saugomos teritorijos ribos lūžio taškuose ištirti 8 šurfai 1x1 m (foto 9-16), bendrai 8 m² plotas. Erodavęs (slinkęs šlaitu) kultūrinis gyvenvietės sluoksnis – juoda žemė su smulkiais angliukais aptiktas šurfe Nr. 2 (foto 10) 30-40 cm gylyje, jo storis iki 15 cm, apardytas įrengiant kelią. Likusiuose šurfuose kultūrinis sluoksnis neaptiktas. Pažymėtina, kad šurfai Nr. 4, 5, 7 yra visiškai greta Nemenčios upelio, čia

fiksuoti slinkę sąnašiniai sluoksniai, riboženklių įrengimas ir tolimesnis jų išlikimas šiose vietose yra komplikotas dėl ardančio vandens srovės poveikio. Šurfe Nr. 6, 50-60 cm gylyje, aptiktas natūralios juodos durpės sluoksnis (foto 14). Šurfo Nr. 7 viršutinėje stratigrafijoje fiksuotas 20-45 cm storio slinkęs gruntas iš 1952-53 m. tirtų plotų (foto 15), rastas geležnis emaliuotas puodo dangtis. Riboženklus įrengti ištirtų šurfų ribose (detaliau žr. koordinatės ir situacijos planą Nr. 1), esant poreikiui, jų artimoje gretimybėje.

Piliakalnio griovys – informacinės rodyklės vieta.

Griovyje ištirtas vienas šurfas Nr. 9 (foto) yra 1x1 m, 1 m² ploto. Nuo žemės paviršiaus, iki 110 cm gylio fiksuotas slinkęs pylimo šlaito gruntas – pilkšvai rusvas smulkus žvyras, kuris yra kultūrinis sluoksnis, jame surasta pavienių gyvūnų kalų naudotų maistui. Tikėtina, kad griovio dugne atskiras kultūrinis sluoksnis neakumuliuosi dėl reljefo ypatumų – griovys kerta kalvą V-R kryptimi atsiverdamas gan aukštai kalvos šlaituose, gruntas iš griovio eroduoja į kalvos šlaitus V ir R kryptimi, šiuo metu griovyje yra giliai įžemyje išvažinėtas keliukas. Informacinę rodyklę įrengti ištirto šurfo Nr. 9 vietoje (detaliau žr. koordinatės ir situacijos planą Nr. 1).

Piliakalnio pietinė papėdė – suoliuko vieta

Piliakalnio P papėdėje ištirtas vienas šurfas Nr. 11 (foto 19) yra 1x2 m dydžio, 2 m² ploto. Šurfas yra bevardžio upelio įtekančio į Nemenčią krante, iki 60-70 cm gylio fiksuoti sąnašiniai smėlio ir smulkaus žvyro sluoksniai su organikos tarp sluoksniais, giliau pasiektas smulkus vandeningas žvyras. Archeologinių radinių ar kultūrinio sluoksnio neaptikta. Suoliuką įrengti ištirto šurfo Nr. 11 vietoje (detaliau žr. koordinatės ir situacijos planą Nr. 1).

Nemenčios upelio salpa – informacinės rodyklė ir suoliuko vietos

Į R nuo piliakalnio ištirti šurfai Nr. 10 (foto 18) 1x1 m ir Nr. 12 (foto 20) 1x2 m dydžio, bendrai 3 m² plotas. Archeologinių radinių ar kultūrinio sluoksnio neaptikta. Informacinę rodyklę įrengti ištirto šurfo Nr. 10 vietoje, suoliuką įrengti ištirto šurfo Nr. 12 vietoje, (detaliau žr. koordinatės ir situacijos planą Nr. 1).

Nemenčios upelio pakrantė – tilto atramų vieta

Į R nuo piliakalnio, Nemenčios dešiniajame krante ištirtas šurfas Nr. 14 (foto 22) 1x5 m dydžio ir kairiajame krante Nr. 15 (foto 23) 1x5 m dydžio, bendrai 10 m² plotas. Šurfuose po dirvožemiu fiksuoti sąnašiniai smėlio sluoksniai dengę natūralią juodą gerai išskaidytą durpę, kurios storis 5-25 cm, 60-80 cm gylyje slūgso pilkšvas rupus smėlis. Archeologinių radinių ar kultūrinio sluoksnio neaptikta. Tilto atramas įrengti ištirtų šurfų Nr. 14 ir Nr. 15 vietose (detaliau žr. koordinatės ir situacijos planą Nr. 1).

Papėdės gyvenvietės Š dalis – informacinio stendo ir paviršinės erozijos vieta.

Šiaurinėje papėdės gyvenvietės dalyje, ties privažiavimu iš Kalnelio g. ištirti Šurfai Nr. 13 (foto 21) 1x2 m dydžio ir Nr. 16 (foto 24) 2x2 m dydžio, bendrai 6 m² plotas. Šioje gyvenvietės dalyje, kaip ir tirtame priešpilyje kultūrinis sluoksnis atskirai nėra stratifikavęs, sutampa su dirvožemio sluoksniu, kuriame pasitaiko smulkių angliukų, molio tinko gabaliukų, smulkių keramikos fragmentų (foto 28), jo storis apie 20-35 cm. Įžemis – rausvas molis pasiektas 20-35 cm gylyje. Šurfe Nr. 16 atidengti dviejų įgilintų objektų fragmentai (foto 25, 26), užpildyti juosva žemė su molio tinku, paimti mėginiai C14 AMS datavimui bei grunto tyrimams. Informacinį stendą įrengti ištirto šurfo Nr. 13 vietoje (detaliau žr. koordinatės ir situacijos planą Nr. 1). Tvarkant paviršinę eroziją ir įrenginėjant automobilių stovėjimo vietą galimas tik augmenijos sluoksnio šalinimas iki 5 cm gylio.

Išvados

2024 m. liepos mėn. saugomoje nekilnojamosios kultūros vertybėje - Piliakalnio, Nemenčinės piliakalnio su priešpiliu ir gyvenvieta (un. obj. k. 24182) teritorijoje archeologinių tyrimų metu buvo ištirta viena perkasa 16 m² bei šešiolika šurfų 30 m², viso ištirtas **46 m²** plotas. Aptikti geležies amžiaus kultūriniai sluoksniai, kurių storis 15-110 cm, įgilintos piliakalnio ir gyvenvietės struktūros, negausūs archeologiniai radiniai. Tirtose vietose į P ir į R nuo piliakalnio archeologinių vertingųjų savybių neaptikta. Pilnai ištirtos planuojamos įrengti infrastruktūros vietos, bei tirta erozijos vieta.

Vadovaujanti tyrimų metu surinktais duomenimis teikiamos šios **paminklosauginės rekomendacijos**:

1. Infrastruktūros objektus (riboženkliai, rodyklės, stendai, suoliukai, laužavietė, tilto atramos) įrengti ištirtose vietose, kurių koordinatės ir planas pridedami šioje pažymoje.
2. Kitame etape planuojant įrengti takus bei laiptus, tvarkant erozijos vietas, būtina atlikti archeologinius žvalgymus darbų metu.
3. Tvarkant paviršinę eroziją, kurioje numatoma automobilių stovėjimo vieta, galima nuimti tik paviršinį augmenijos sluoksnį iki 5 cm gylio, rekomenduojama paviršių pakelti supilant atvežtinį gruntą.
4. Keičiant projekto sprendinius ar tvarkybos ir pritaikymo vietas, būtina atlikti žvalgomuosius arba detaliuosius archeologinius tyrimus.

Archeologė Ingrida Čičiurkaitė

Piliakalnio priešpilis – suoliukų ir laužavietės įrengimo vieta.

Perkasa Nr. 1.

Perkasos kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081557.73	594605.20	132.95
2. ŠR	6081557.68	594609.19	132.97
3. PR	6081553.72	594609.09	132.65
4. PV	6081553.74	594605.20	132.58

Nekilnojamo kultūros paveldo teritorijos ribos – riboženklių vietos

Šurfas Nr. 1

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081665.84	594568.10	133.54
2. ŠR	6081665.64	594569.13	133.59
3. PR	6081664.67	594568.95	133.53
4. PV	6081664.86	594568.00	133.48

Šurfas Nr. 2

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081649.68	594647.26	132.72
2. ŠR	6081649.16	594648.19	132.30
3. PR	6081648.15	594647.88	132.25
4. PV	6081648.41	594646.90	132.75

Šurfas Nr. 3

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081621.57	594692.92	120.07
2. ŠR	6081621.02	594693.65	120.03
3. PR	6081620.24	594693.17	119.91
4. PV	6081620.94	594692.44	120.04

Šurfas Nr. 4

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081587.29	594684.88	119.24
2. ŠR	6081587.32	594685.96	119.09
3. PR	6081586.36	594685.95	118.82
4. PV	6081586.28	594684.91	119.20

Šurfas Nr. 5

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081533.68	594713.23	118.79
2. ŠR	6081533.83	594714.07	118.63
3. PR	6081532.87	594714.27	118.62
4. PV	6081532.68	594713.33	118.73

Šurfas Nr. 6

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081509.51	594649.36	118.97
2. ŠR	6081509.23	594650.35	118.92
3. PR	6081508.15	594650.08	118.82
4. PV	6081508.49	594649.09	118.93

Šurfas Nr. 7

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081483.78	594616.27	118.55
2. ŠR	6081483.32	594617.07	118.24
3. PR	6081482.40	594616.60	118.24
4. PV	6081482.85	594615.73	118.39

Šurfas Nr. 8

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081430.09	594599.64	119.48
2. ŠR	6081429.76	594600.52	119.43
3. PR	6081429.14	594599.22	119.44
4. PV	6081428.76	594600.18	119.46

Piliakalnio griovys – informacinės rodyklės vieta.

Šurfas Nr. 9

Šurfo kampas.	X (šiaurės plotuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081603.96	594625.02	129.64
2. ŠR	6081604.30	594626.00	129.59
3. PR	6081603.32	594626.19	129.54
4. PV	6081603.13	594625.27	129.62

Nemenčios upelio salpa – informacinės rodyklė

Šurfas Nr. 10

Šurfo kampas.	X (šiaurės platuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081530.04	594684.10	119.45
2. ŠR	6081530.17	594685.10	119.49
3. PR	6081529.02	594685.15	119.41
4. PV	6081529.03	594684.19	119.40

Piliakalnio pietinė papėdė – suoliuko vieta

Šurfas Nr. 11

Šurfo kampas.	X (šiaurės platuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081440.32	594598.09	119.26
2. ŠR	6081440.92	594600.25	119.11
3. PR	6081439.69	594598.82	119.19
4. PV	6011225.96	468147.05	121.40

Nemenčios upelio salpa – suoliuko vieta

Šurfas Nr. 12

Šurfo kampas.	X (šiaurės platuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081534.70	594684.36	119.44
2. ŠR	6081535.39	594685.12	119.47
3. PR	6081533.90	594686.46	119.43
4. PV	6081533.24	594685.73	119.47

Papėdės gyvenvietės Š dalis – informacinio stendo vieta

Šurfas Nr. 13

Šurfo kampas.	X (šiaurės platuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081651.59	594629.76	133.41
2. ŠR	6081651.35	594630.79	133.42
3. PR	6081649.41	594630.36	133.42
4. PV	6081649.58	594629.43	133.45

Nemenčios upelio pakrantė – tilto atramų vieta

Šurfas Nr. 14

Šurfo kampas.	X (šiaurės platuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081523.50	594688.33	118.96
2. ŠR	6081524.91	594693.07	119.01
3. PR	6081523.94	594693.52	118.98
4. PV	6081522.46	594688.61	118.96

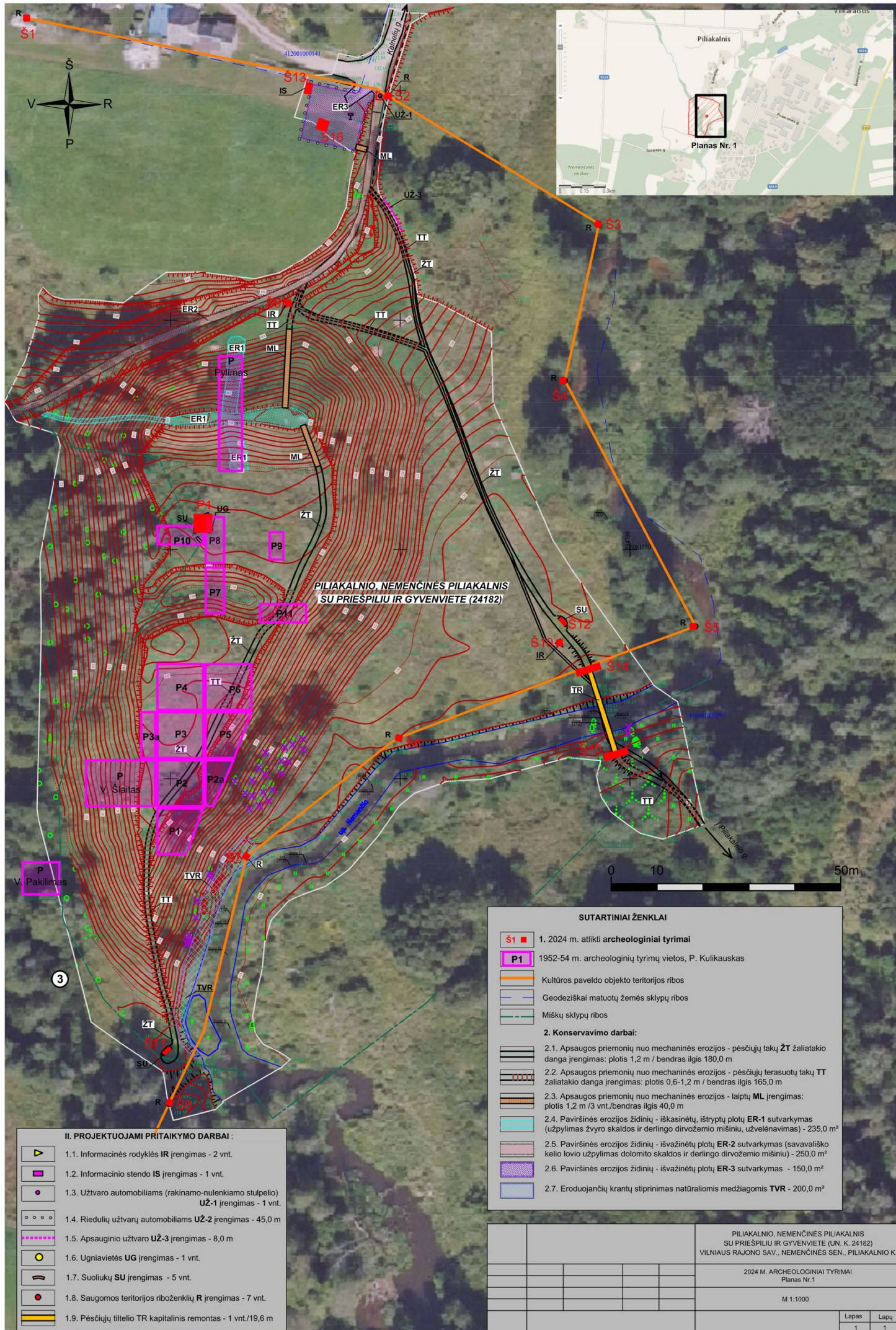
Šurfas Nr. 15

Šurfo kampas.	X (šiaurės platuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081505.14	594694.15	119.23
2. ŠR	6081506.57	594698.93	119.31
3. PR	6081505.61	594699.19	119.20
4. PV	6081504.23	594694.44	119.28

Papėdės gyvenvietės Š dalis – paviršinės erozijos vieta

Šurfas Nr. 16

Šurfo kampas.	X (šiaurės platuma)	Y (rytų ilguma)	Z (aukštis)
1. ŠV	6081643.79	594632.51	133.34
2. ŠR	6081643.24	594634.35	133.38
3. PR	6081641.26	594633.67	133.42
4. PV	6081641.91	594631.74	133.41

II. PROJEKTUOJAMI PRITAIKYMO DARBAI:

- 1.1. Informacinės rodyklės IR įrengimas - 2 vnt.
- 1.2. Informacinio stendo IS įrengimas - 1 vnt.
- 1.3. Užtvaro automobiliams (rakinamo-nulenkiama stulpelio) UŽ-1 įrengimas - 1 vnt.
- 1.4. Riedulių užtvarų automobiliams UŽ-2 įrengimas - 45,0 m
- 1.5. Apsauginio užtvaro UŽ-3 įrengimas - 8,0 m
- 1.6. Ugniavietės UG įrengimas - 1 vnt.
- 1.7. Suoliukų SU įrengimas - 5 vnt.
- 1.8. Saugomos teritorijos riboženkliai R įrengimas - 7 vnt.
- 1.9. Pėsčiųjų titelio TR kapitalinis remontas - 1 vnt./19,6 m

SUTARTINIAI ŽENKLAI

- Š1 1. 2024 m. atlikti archeologiniai tyrimai
- P1 1952-54 m. archeologinių tyrimų vietas, P. Kulikauskas
- Kultūros paveldo objekto teritorijos ribos
- Geodeziškai matuotų žemės sklypų ribos
- Miškų sklypų ribos
- 2. Konservavimo darbai:
 - 2.1. Apsaugos priemonių nuo mechaninės erozijos - pėsčiųjų takų ŽT žaliataktio dangą įrengimas: plotis 1,2 m / bendras ilgis 180,0 m
 - 2.2. Apsaugos priemonių nuo mechaninės erozijos - pėsčiųjų terasuotų takų TT žaliataktio dangą įrengimas: plotis 0,6-1,2 m / bendras ilgis 165,0 m
 - 2.3. Apsaugos priemonių nuo mechaninės erozijos - laiptų ML įrengimas: plotis 1,2 m / 3 vnt./bendras ilgis 40,0 m
 - 2.4. Paviršinės erozijos židinių - iškasintų, ištryptų plotų ER-1 sutvarkymas (užpylimas žvyro skaldis ir derlingo dirvožemio mišiniu, užvelėnavimas) - 235,0 m²
 - 2.5. Paviršinės erozijos židinių - išvažintų plotų ER-2 sutvarkymas (savavališko kelio lovio užpylimas dolomito skaldis ir derlingo dirvožemio mišiniu) - 250,0 m²
 - 2.6. Paviršinės erozijos židinių - išvažintų plotų ER-3 sutvarkymas - 150,0 m²
 - 2.7. Eroduojančių krantų stiprinimas natūraliomis medžiagomis TVR - 200,0 m²

PILIAKALNIO, NEMENCINĖS PILIAKALNIS SU PRIESPILIU IR GYVENVIETĖ (UN. K. 24182) VILNIAUS RAJONO SAV., NEMENCINĖS SEN., PILIAKALNIO K.			
2024 M. ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI Planas Nr.1			
M 1:1000			
Lapas	Lapų		
1	1		

1. Bendras tyrimų vietos vaizdas iš Š.

2. Bendras tyrimų vietos vaizdas iš Š

3. Perkasa Nr. 1, vaizdas iš P.

4. Perkasa Nr. 1, objektas Nr. 1, vaizdas iš V.

5. Perkasa Nr. 1, objektas Nr. 2, vaizdas iš R.

6. Perkasa Nr. 1, objektas Nr. 3, vaizdas iš P.

7. Perkasa Nr. 1, objektas Nr. 4, vaizdas iš R.

8. Perkasa Nr. 1, objektas Nr. 5, vaizdas iš P.

9. Šurfas Nr. 1, vaizdas iš V.

10. Šurfas Nr. 2, vaizdas iš Š.

11. Šurfas Nr. 3, vaizdas iš P.

12. Šurfas Nr. 4, vaizdas iš P.

13. Šurfas Nr. 5, vaizdas iš P.

14. Šurfas Nr. 6, vaizdas iš P.

15. Šurfas Nr. 7, vaizdas iš R.

16. Šurfas Nr. 8, vaizdas iš Š.

17. Šūrfas Nr. 9, vaizdas iš R.

18. Šūrfas Nr. 10, vaizdas iš R.

19. Šūrfas Nr. 11, vaizdas iš ŠR.

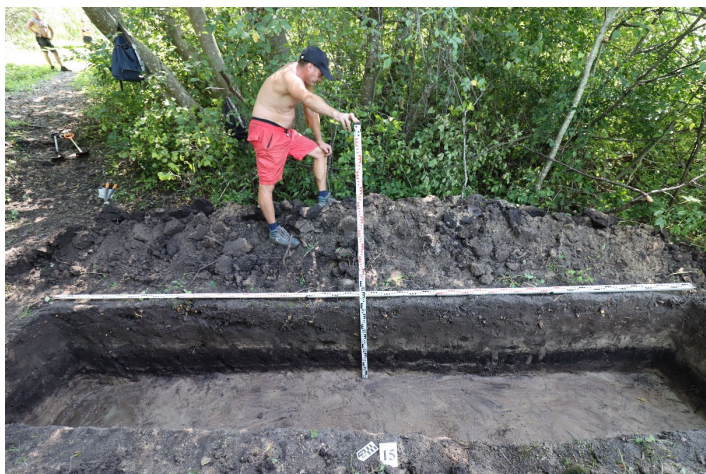
20. Šūrfas Nr. 12, vaizdas iš PR.

21. Šūrfas Nr. 13, vaizdas iš R.

22. Šūrfas Nr. 14, vaizdas iš R.

23. Šūrfas Nr. 15, vaizdas iš Š.

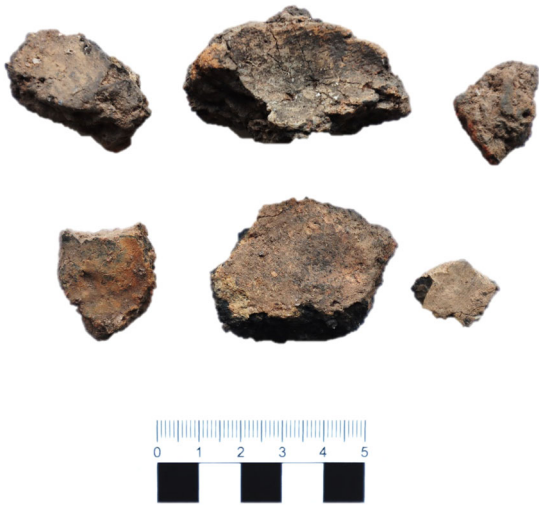
24. Šūrfas Nr. 16, vaizdas iš Š.

25. Šurfas Nr. 16, objektas Nr.1, vaizdas iš R.

26. Šurfas Nr. 16, objektas Nr.2, vaizdas iš V.

27. Keramika, Perkasa Nr. 1

28. Keramika, Šurfas Nr. 16